

Sl.No. :

नामांक			Roll No.			

No. of Questions – 20

No. of Printed Pages – 7

VU-90-Jyotish Shastram

यहाँ से काटिए

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2023

VARISHTHA UPADHYAYA EXAMINATION, 2023

ज्योतिष शास्त्रम्

समय : 3 घण्टे 15 मिनट

पूर्णांक : 56

प्रश्न पत्र को खोलने के लिए यहाँ फाड़ें

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- 1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्काः अनिवार्यतः लेख्याः।
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः।
- 3) सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराण्युत्तरपुस्तिकायामेव लेखनीयानि।
- 4) एकस्य प्रश्नस्य सर्वे भागाः एकत्र एव लेखनीयाः।
- 5) सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन उत्तरणीयाः।

यहाँ से काटिए

खण्ड - अ

1) वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः -

i) व्यवकलनम् भवति -

[1]

अ) योगम्

ब) ऋणम्

स) गुणनम्

द) भाजनम्

ii) अव्यक्तगणितग्रन्थं अस्ति -

[1]

अ) पारीगणितम्

ब) रेखागणितम्

स) बीजगणितम्

द) अंकगणितम्

iii) भाज्यद्वारक्षेपकादिभिः गुणकः प्रसाध्यते -

[1]

अ) एकवर्ण समीकरणे

ब) करणीप्रकरणे

स) धनर्णषड्विधप्रकरणे

द) कुट्टक प्रकरणे

iv) “शतं हतं येन नवत्या युतं” इत्यत्र “नवत्या” अनेन ज्ञायते -

[1]

अ) 30

ब) 40

स) 90

द) 50

v) माघमासान्तरं मासः आगच्छति -

[1]

अ) फाल्गुनं

ब) आषाढः

स) आश्विनं

द) श्रावणः

- vi) “जननराशितनू यदि लग्ने” इत्यत्र “लग्ने” अनेन प्रतीयते – [1]
- अ) धनभावः ब) दशमभावः
 स) सप्तमभावः द) प्रथमभावः
- vii) रविवासरे कस्यां दिशायां दिक्शूलः भवति? [1]
- अ) पश्चिम-दिशायाम् ब) उत्तरस्यां दिशायाम्
 स) पूर्वस्यां दिशायाम् द) दक्षिण-दिशायाम्
- viii) एकस्याम् घटिकायां पलानि भवन्ति – [1]
- अ) 40 ब) 50
 स) 60 द) 55
- ix) कुण्डल्याम् त्रिकोणं भवति – [1]
- अ) 5, 9 ब) 1, 4, 7
 स) 6, 8, 12 द) 2, 5, 8

2) रिक्तस्थानानि पूरयत –

- i) पूर्व प्रोक्तं मव्यक्तबीजम्॥ [1]
- ii) फलान्यधोऽधः निवेश्यः॥ [1]
- iii) एकस्याम् राशौ अंशाः भवन्ति॥ [1]
- iv) शशाङ्कभं सूर्यभतोऽत्रगण्यं दिनवासरेण॥ [1]

3) अतिलघूत्तरात्मका प्रश्नाः -

- i) रू 3 रू 4 योगफलं किम्? [1]
- ii) $-3 - (-2) = \dots\dots\dots$? गणितक्रियाविधेया। [1]
- iii) कुट्टकपरिभाषा प्रदेया। [1]
- iv) उत्तरस्यां दिशि कस्मिन् वारे न गन्तव्यम्? [1]
- v) यात्रायाम् घातनक्षत्राणि लेख्यानि। [1]
- vi) शुक्लपक्षस्यान्तिमतिथेः नाम किम्? [1]
- vii) कुण्डल्याम् केन्द्रस्थानानि कानि? [1]
- viii) योगिनीमहादशायाम् कति वर्षाणि भवन्ति? [1]

खण्ड - ब

- 4) वर्गेमूले च करणसूत्रं लेखनीयम्। [1½]
- 5) $(य + 1) + (2य - 8) = \dots\dots\dots$ गणितक्रिया विधेया। [1½]
- 6) धनस्य रूपत्रितयस्य वर्ग-क्षयस्य च ब्रूहि सखे ममाशु। [1½]
- 7) $2य - (-6य + 8) = \dots\dots\dots$? गणितक्रिया प्रसाध्या। [1½]

- 8) यत्र भाज्यः 60 हारः 13 क्षेपः 3 तत्र गुणकः प्रसाध्यः। [1½]
- 9) शकुनवशाद् यात्राफलं लेखनीयम्। [1½]
- 10) यात्रायाम् तिथि-नक्षत्रयोर्विचारः लेख्यः। [1½]
- 11) यात्रायाम् घातचन्द्र विचारः लेख्यः। [1½]
- 12) के दिगीशाः? किञ्चतेषां प्रयोजनम्? [1½]
- 13) यत्र सूर्योदयः 06/20 जन्म समयश्च प्रातः 10/30 तत्र इष्टकालः प्रसाध्यः। [1½]
- 14) द्वादशांश ज्ञानप्रकारं सचक्रं लिखत। [1½]
- 15) एकस्मिन् भचक्रे (12 राशिषु) कति अंशाः भवन्ति? [1½]

16) $y^4 + 6y^3 + 25y^2 + 48y + 64$ वर्गमूलं आनयत। [3]

अथवा

शतं हतं येन युतं नवत्या-विवर्जितं वा विद्वतं त्रिषष्ट्या। निरग्रकं स्याद् वद मे गुणतं-स्पष्टं पटीयान् यदि कुट्टकेऽसि।

17) गृहारंभे काकिणी विचारः वर्णनीयः। [3]

अथवा

गृहारंभे कालशुद्धिविचारः वर्णनीयः।

18) का नाम पलभा? पलभातो चरखण्डा साधनविधिर्लेख्या। [3]

अथवा

“क्रियेण तौलीन्दुभतो नवांशाः” इत्यानुसारं नवमांश-साधनचक्रं लेखनीयम्।

खण्ड - द

19) “तिथ्यृक्षवारयुतिरिद्रि” एतं श्लोकं प्रपूर्य्य सोदाहरणं विवेचनीयम्। [4]

अथवा

नूतनगृहप्रवेशमुहूर्तः वर्णनीयः।

20) यत्र सूर्योदयः 06/40 जन्मसमयः अपराह्णे 02/54 जन्मर्क्षं आर्द्रा 25/44 गतर्क्षं मृगशीर्षं 24/56 तत्र भयातभभोगयोर्साधनं कुरुत। [4]

अथवा

अष्टौत्तरीमहादशासाधनविधिं सचक्रं वर्णनीयम्।

DO NOT WRITE ANYTHING HERE